

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Deres ref.: 201835963

Var ref.: MAM

Dato: 10. oktober 2018

Forslag til endringer i kontroll av nettvirksomhet

Høringsuttalelse fra Huseiernes Landsforbund

Huseiernes Landsforbund viser til NVEs høringsdokument 8-2018 med forslag til endringer i NVEs referanserente, KILE for husholdninger og særbestemmelser om klage og omgjøring ved fastsettelse av inntektsrammevedtak.

Som representant for husholdningskundene til nettselskapene er Huseiernes Landsforbund opptatt av at nettselskapene har høy grad av leveringssikkerhet, samtidig som nettleien til husholdningene holdes så lav som mulig. I den forbindelse ønsker vi å gi kommentarer på de to kapitlene i høringsdokumentet som inneholder forslag til endringer i NVE-renten (kapittel 1) og endringer i KILE-funksjoner for husholdninger (kapittel 2).

Kommentarer til endringer i NVE-renten

I 2017 skrev Pöyry Management Consulting Group og Menon Economics en rapport på oppdrag fra NVE der de foreslår endringer i fastsettelsen av NVEs referanserente. Blant forslagene i konsulentrapporten er at en av parameterne i beregningen av referanserenten, den såkalte nøytrale realrenten, bør reduseres fra 2,5 % til 1 %. Konsulenten viser i den forbindelse til endringer i finansmarkedene der ulike metodiske tilnærminger indikerer et intervall for realrenten på 0,5 til 1,5 prosent. Konsulentenes beste vurdering er at realrenten ligger midt i dette intervallet.

I høringsdokumentet foreslår NVE å redusere nivået på den nøytrale realrenten fra 2,5 % til 1,5 %, altså et halvt prosentpoeng høyere enn det konsulentene anbefaler. NVE skriver at 1,5 % «regnes som relativt høyt», men at det er innenfor det som konsulenten oppgir som anbefalt intervall. Grunnene til at NVE ikke foreslår en lavere realrente, er at «det forventes en økning i rentenivået den kommende perioden», samt at «hensynet til forutsigbarhet i reguleringen tilsier at det ikke bør gjøres større endringer enn det vi vurderer som nødvendig.»

Som NVE skriver i høringsdokumentet, har den virkelige risikofrie realrenten blitt vesentlig redusert siden 2013 og at den nøytrale realrenten derfor må reduseres,. Det har ført til at avkastningen til nettselskapene har vært for høy i mange år. I dag er det altfor lønnsomt å drive med nettvirksomhet i Norge. Faktisk har bransjens samlede avkastning de senere årene vært på nivå med konkurranseutsatt sektor, til tross for at man driver en nærmest risikofri monopolvirksomhet med en garantert minimumsavkastning. Konsekvensen har vært at forbrukerne har betalt for mye i nettleie.

Huseiernes Landsforbund er derfor skuffet over at NVE ikke foreslår å fastsette den nøytrale realrenten til det nivået som konsulentene anbefaler. Begrunnelsen til NVE om at man skal ta høyde

for fremtidige renteøkninger er etter vår mening urimelig. Konsulentene har tatt høyde for renteøkninger i sin anbefaling, noe NVE kommenterer i høringsnotatet på følgende måte (vår understrekning):

«I høringsinnspillene er det flere som mener at man bør ta i betraktning at renten er på vei opp og at norske renter ligger i øvre sjikt ved sammenligning mellom land. Vi mener at dette allerede er ivaretatt i P/M sine vurderinger.»

Det synes nå å danne seg et mønster der NVE konsekvent velger å legge seg i øvre del av anbefalt intervall for den nøytrale realrenten. Også ved forrige vurdering av nivå på den nøytrale realrenten valgte NVE å legge seg i øvre del av et slikt intervall. Fra et forbrukerståsted er vi svært kritiske til dette, særlig når NVE like gjerne kunne ha valgt å konsekvent legge seg i nedre del av anbefalt renteintervall. Nettselskapenes behov for «forutsigbarhet» ville således også blitt ivaretatt over tid.

Huseiernes Landsforbund registrerer at nettselskapene uansett er kritiske til NVEs forslag om å redusere den nøytrale realrenten. Det overrasker oss ikke, ettersom det vil redusere deres avkastning. Vi ønsker imidlertid å kommentere bransjens argument om at de trenger høy rente for å tiltrekke seg nødvendig kapital til nettinvesteringer. De siste årene har det vært gjennomført store oppkjøp og fusjoner blant nettselskapene i Norge, noe som er en god indikator på at investeringsviljen i nettvirksomhet absolutt er til stede.

Det er uansett ikke nivået på NVE-renten som skal drive frem investeringer hos nettselskapene. Ensidig bruk av gulerøtter som investeringsinsentiv vil føre til overinvesteringer, noe hverken forbrukerne eller samfunnet som en helhet er tjent med. Skal vi oppnå rasjonelle nettinvesteringer er vi også nødt til å benytte insentiver i form av pisk. NVE bør derfor fjerne nettselskapenes minimumsavkastning i nettreguleringen, samt vurdere å forsterke insentivene til effektiv drift.

Kommentarer til Endringer i KILE-funksjoner for husholdninger

Målet med KILE-ordningen er å oppnå en samfunnsøkonomisk rasjonell grad av leveringspålitelighet hos nettselskapene. Ordningen fungerer ved at nettselskapene får redusert sin inntektsramme tilsvarende et beløp som er ment å representere de samfunnsøkonomiske kostnadene ved avbrudd. Det er fastsatt kostnadsfunksjoner for seks ulike kundegrupper, og husholdningene er en av disse. I høringsdokumentet foreslår NVE å endre kostnadsfunksjonene for husholdninger ettersom de er vurdert å være for lave. Kostnadsfunksjonen for husholdninger har ikke blitt endret siden 2002.

Som bakgrunn for forslaget om økte kostnadsfunksjoner for husholdninger viser NVE til to undersøkelser gjennomført av Vista Analyse i samarbeid med Thema Consulting Group. Undersøkelsene viser at husholdningenes betalingsvilje for å unngå avbrudd er vesentlig høyere enn de kostnadsfunksjoner som ligger i dagens KILE-ordning. NVE beskriver ikke et konkret forslag til kostnadsfunksjoner ettersom det ikke er utarbeidet ennå. NVE skriver imidlertid at kostnadsfunksjoner vil bli foreslått på bakgrunn av konsulentrapportene, og at disse vil sendes ut som en tillegghøring. Dersom man forutsetter en 50 % økning i KILE-funksjonen vil inntektsrammen (og dermed nettleien) til forbrukerne kunne øke med om lag 0,4 %.

Problemet med NVEs forslag er at det vil øke nettleien til husholdningene. Økningen som følge av oppjusterte KILE-funksjoner for husholdninger vil isolert sett være lav, men den vil komme i en tid der nettselskapene har varslet investeringer på om lag 146 milliarder kroner. I sum har vi blitt forespeilet en økning i nettleien til husholdningene med opptil 30 %. Av hensyn til husholdningenes

Økonomi er det derfor viktig å være kritisk til enhver endring i det regulatoriske rammeverket som påfører forbrukerne økte kostnader. En annen grunn til at vi er skeptiske til en endring i KILE-satsene, er at forslaget ikke har blitt utløst som følge av et konkret behov blant nettselskapenes kunder. Bakgrunnen for endringsforslaget er rett og slett at NVE har bestemt seg for å oppdatere KILE-funksjonene for husholdninger.

Huseiernes Landsforbund har ingen muligheter til å etterprøve resultatene som fremkommer av undersøkelsene til Vista Analyse og Thema Consulting Group. I undersøkelsene ble husholdningene bedt om å sette en pris på hypotetiske situasjoner med avbrudd. Det er sannsynlig at mange respondenter hadde problemer med å angi en korrekt «betalingsvilje» for å unngå avbrudd i ulike situasjoner. Som det fremkommer av konsulentrapportene, måtte mange av besvarelsene utelates fra rapporteringen av resultater fordi de ikke var konsistente, logiske eller at de ble vurdert å være såkalte «protestsvar».

Til syvende og sist handler dette forlaget om hvorvidt forbrukerne er villige til å betale mer i nettleie mot å få økt leveringssikkerhet. I en tid der nettleien for husholdningene øker mye, tror vi mange husholdninger vil ha vanskeligheter med å akseptere det. NVE bør derfor vurdere å gjennomføre andre regulatoriske grep for å ivareta leveringspålitelighet som forbrukerne i større grad vil være villige til å akseptere.

Foruten KILE-ordningen har NVE også etablert en ordning for utbetaling ved svært langvarige avbrudd. Dette er en sjablongmessig ordning der forbrukerne har krav på en direkte utbetaling fra nettselskapet ved avbrudd. I likhet med KILE-ordningen har denne ordningen til hensikt å gi nettselskapene økonomiske insentiver til å unngå avbrudd. Huseiernes Landsforbund tror det vil være lettere for husholdningene å akseptere en liten økning i nettleien dersom de vet at pengene går direkte til de husholdningene som blir skadelidende ved avbrudd. Vi anbefaler derfor at NVE som et alternativ til økte KILE-satser vurderer å øke de sjablongmessige verdiene på direkteutbetalinger. Utbetalingene kan reflektere kundenes betalingsvillighet for å unngå avbrudd, og NVE kan også introdusere nye krav om utbetaling med større tidsoppløsning.

Med vennlig hilsen

Morten Andreas Meyer

Generalsekretær i Huseiernes Landsforbund